

Област Разград

▶ Население (2015)	118 145
▶ Територия (кв.км)	2639,7
▶ Брой на населените места	119
▶ Дял на населението в градовете (%)	47,1

Общ преглед

През последните години се наблюдава повишаване на доходите и заплатите в областта, но въпреки това стандартът на живот остава под средния за страната. Показателите за условия на живот и социално включване са в унисон с общите тенденции в страната, като бедните са около 1/5 от населението, а тези, които живеят с материални лишения – около 1/3. Пазарът на труда обаче е изправен пред редица предизвикателства – областта отчита един от най-ниските коефициенти на заетост, четвъртата най-висока безработица в страната и слаба икономическа активност на населението. Проблемите на трудовия пазар са следствие и от относително ограничения приток на вътрешни и чужди инвестиции. Разходите за ДМА вече достигат предкризисните си нива, но остават близо 2 пъти по-ниски от средните за страната. Макар

и общините в областта да се нареждат сред най-добрите по усвояване на европейски средства, това не успява да компенсира недостатъчните частни инвестиции.

Възрастовата структура на населението остава относително благоприятна. Коефициентът на естествен прираст е отрицателен и продължава да се влошава. Подобна е тенденцията и при коефициента на механичен прираст. Тези процеси водят и до бързо влошаване на възрастовата структура на населението. Областта се отличава с висок обхват на образователната система, но и със значително отпадане от нея и относително слабо представяне на учениците на матуриите. Лекарският състав по брой и структура продължава да е дефицит за областта. Културният живот е слабо развит в сравнение с другите области на страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

През последните години се забелязва постепенно подобряване на индикаторите, характеризиращи стандарта на живот в област Разград. Заплатите нарастват бързо от 2011 г. насам, като достигат средно 4164 лв. през 2014 г. През 2015 г. доходите на домакинствата се покачват с 4,1% на годишна база, като 54,0% от тях се формират от работни заплати в сравнение с 57,0% за страната. В периода между 2008 и 2014 г. БВП на човек от населението се увеличава от 56,1 до 70,4% от средния за страната, като през последната година възлиза на 8152 лв./човек.

Въпреки тези позитивни тенденции нивата на доходите, заплатите и БВП на човек остават по-ниски от средните за страната. Близки до средните за страната нива са относителният дял на лицата, живеещи с материални лишения – около 1/3 от населението, и делът на лицата, живеещи под линията на бедност (20,8% за областта при 21,8% за страната).

Пазар на труда ●●

Въпреки че през последните няколко години ситуацията на пазара на труда в Разград постепенно се подобрява, цялостното му състояние остава незадоволително. Икономическата активност в областта (65,6%) през 2015 г. е по-ниска от тази в страната (69,3%). Заетостта следва плавен растеж (55,6% през 2015 г.), но въпреки това остава относително ниска. Безработицата постепенно спада от 21,4% през 2012 г. до 15,0% през 2015 г. Въпреки това тя все още е висока спрямо равнището в страната (9,1%) и това нарежда Разград на четвърто място сред областите с най-висока безработица. Единственият индикатор, по който областта се представя по-добре от средните за страната нива, е коефициентът на демографско заместване. През 2015 г. на всеки 100 лица на възраст 60–64 години, на които предстои да напуснат работната сила, се падат около 66 лица на възраст 15–19 години, които скоро ще се вляят в нея (при средно 63,5 лица за страната).

Инвестиции ●●

От 2010 г. Разград остава сред шестте области с най-малък брой фирми спрямо населението. Разходите за ДМА вече надминават предкризисното си ниво, като достигат 1518 лв./човек за 2014 г. спрямо 1428 лв./човек през 2008 г., но остават близо 2 пъти по-ниски от средните за страната.

След известен приток на чужди инвестиции през 2012–2013 г. през 2014 г. се наблюдава спад на кумулативния размер на инвестициите до 969 евро/човек, което е сходно ниво с предкризисната 2009 г. Към 31 май 2016 г. общините в област Разград са усвоили 118 млн. лв. европейски средства, което е един от най-високите темпове на усвояване в страната спрямо броя на местното население – 997 лв./човек. Най-много средства са усвоени в община Кубрат

(1974 лв./човек), а най-малко – в общините Цар Калоян (39,3 лв./човек) и Завет (71,7 лв./човек).

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, но едва 11% от нея се състои от автомагистрала и първокласни пътища. През 2015 г. делът на пътищата в добро състояние намалява рязко в сравнение с предходната година и достига 22,7% при 40,7% за страната.

През 2015 г. достъп до интернет имат 58,1% от домакинствата в областта, а 59,8% от лицата на възраст 16–74 години са използвали интернет. И по двата показателя се отчитат сходни със средните за страната нива.

Данъци и такси ●●●

Нивото на основните местни данъци и такси в общините в област Разград е близко до средните за страната ставки, като по-значима разлика се наблюдава единствено при патентния данък за търговия на дребно, който е по-нисък в област Разград – 9,16 лв./кв.м спрямо 12,74 лв./кв.м средно за страната. Малко по-висок от средния за страната е данъкът върху нежилищните имоти на юридически лица – 2,02‰ за областта спрямо 1,86‰ за страната през 2016 г.

Местните данъци и такси в общините от областта като цяло се запазват без промяна през последните пет години. Единственото изключение е такса смет в община Лозница, която нараства от 5,20‰ през 2013 г. до 6,18‰ през 2014 г. и 6,85‰ през 2016 г.

Администрация ●●●

През 2015 г. 18,9% от територията на област Разград е включена в кадастралната карта при 19,8% средно за страната. От 2009 г. покритието в областта остава без промяна на фона на увеличаващото се покритие на кадастъра за страната.

И при самооценката на местната администрация за предоставяните от тях електронни услуги, и при тази за услугите на „едно гише“ областта бележи отстъпление през 2016 г. В сравнение с миналата година, когато електронните услуги са получавали по-висока оценка от средната за страната (2,9 от максимум 4 при 2,8 за страната), през 2016 г. те падат на 2,5, или под средното ниво за България. Услугите на „едно гише“ пък отбелязват спад на оценката от 3,5 (от максимум 4) за предходната година на 2,7 за 2016 г. Прозрачността на органите на местното самоуправление е оценена на 55,2% при 54,2% за страната през 2016 г. Въпреки че надвишава средната оценка за страната, тя отбелязва сравнително по-нисък резултат спрямо предходната година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

До 2008 г. естественият прираст в област Разград е сходен с този в страната. От 2009 г. обаче този показател се влошава бързо, като достига $-8,3\%$ през 2015 г. спрямо $-6,2\%$ средно за страната. Интензивното изселване от областта през последните години най-вероятно допринася за това. Коефициентите на възрастова зависимост остават сравнително благоприятни, но разликата между тях и средното ниво за страната в последните 15 години постепенно се стопява. През 2015 г. Разград е втората област с най-неблагоприятен механичен прираст за 2015 г. ($-7,0\%$), като след нея е единствено Смолян.

Разград е и най-слабо урбанизираната област след Кърджали. През 2015 г. делът на населението в градовете е 47,1% при 73,1% за страната.

Образование ●●

За четвърта поредна година Разград задържа първото си място в страната по най-висок коефициент на записване в V–VIII клас, макар областта да не е изключение от общата тенденция на намаляващ обхват на образователната система през последните две години. Въпреки високия брой записани ученици училищата не успяват да ги задържат и делът на отпадналите от образование остава висок. През 2014 г. той дори нараства рязко спрямо 2013 г. и вече е един от най-високите за страната – 4,3%.

Учениците от областта се представят доста по-слабо на матурите спрямо техните връстници в страната като цяло. Делът на слабите оценки на матурата по БЕЛ става все по-висок, като през 2016 г. той е 15,43% при 8,73% за страната. С по-лош резултат са само областите Кърджали, София и Ямбол. През последните пет години средната оценка на зрелостниците в областта се колебае между 3,82 и 3,91 при оценки между 4,17 и 4,32 за страната.

Студентите, обучаващи се във филиала на Русенския университет (единственото висше учебно заведение в областта), намаляват през последната учебна година, като записаните са едва 319.

Здравеопазване ●

Основната причина за ниската оценка на областта в сферата на здравеопазването е недостигът на лекари. Един общопрактикуващ лекар се грижи средно за 2461 души, което е най-неблагоприятното съотношение в цяла България (средното е 1619 души). Що се отнася до лекарите от водещите специалности, по-лошо съотношение спрямо броя на местното население има само в областите Перник, Добрич и Сливен. Коефициентът на детска смъртност традиционно се запазва по-висок от средния за страната.

Съотношението както на леглата в МБАЛ (4,6 легла на 1000 души), така и на хоспитализираните болни към броя на

местното население (225 болни на 1000 души) е в унисон със средните за страната нива. През 2015 г. здравноосигурени са 92,4% от населението при средно 88,5% за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Много добрата оценка на област Разград в тази категория е следствие както от традиционно ниския брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността, така и от ефективната работа на правоприлагащите органи. Делът на разкритите престъпления е значително по-висок от този за страната – 61,4% спрямо 39,2% средно за страната.

През 2015 г. натовареността на съдиите по наказателни дела в Окръжния съд се приближава до средната за страната – на един съдия се падат по 8,1 дела на месец спрямо 8,3 за страната. Въпреки това делът на наказателните дела през 2015 г., приключили в 3-месечен срок, се запазва по-висок (93,0%) от средния за страната – 88,1%, а делът на висящите наказателни дела спада двойно през 2015 г., като достига 4,5%.

Околна среда ●●●

Въздухът в областта е относително чист, но изграждането на канализационна мрежа и станции за пречистване на отпадъчните води изостава. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата намаляват през 2014 г. и вече са повече от 6 пъти по-ниски от средните за страната. Запазва се ниският дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация (41,8% при 74,9% за страната през 2014 г.). Същото важи и за ограниченото покритие на ПСОВ, което остава на същото равнище спрямо 2013 г. – 41,8% при 56,8% за страната. В област Разград работи само една пречиствателна станция. Една от основните причини за това е ниската урбанизация на областта.

Култура ●●

През 2015 г. се забелязва нарастващ интерес към местните театри. Съотношението между регистрираните посещения в театрите и броя на местното население се увеличава до 312 посещения на 1000 души, което е над средното ниво за страната (302 посещения на 1000 души). Въпреки че първото кино в областта отваря врати през 2014 г., посещаемостта му остава ограничена. Посещенията в библиотеките са намалели през 2015 г. спрямо миналата година, а интересът към местните музеи остава нисък въпреки преустройството на някои от тях по ОП „Регионално развитие“ в последните години.

Ключови показатели за област Разград

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5880	6708	7584	7846	8152	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2621	2753	3131	3264	4000	4164
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6071	6488	7065	7533	8351	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	33,7	37,5	16,4	20,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	61,2	63,1	64,7	63,4	64,2	65,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	47,4	50,2	50,7	50,2	52,8	55,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	22,6	20,3	21,4	20,7	17,7	15,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	12,1	12,9	14,0	13,7	16,2	18,7
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	33	33	33	33	33	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	663	1020	1363	1314	1518	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1106	962	1028	1079	969	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,9	42,2	58,1	51,2	59,4	58,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	34,9	34,6	32,0	34,5	33,1	22,7
Покритие на кадастъра (%)	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,0	-6,4	-6,2	-7,0	-7,6	-8,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-13,2	-7,9	-5,4	-5,9	-5,3	-7,0
Среден успех от матурите по БЕЛ	3,9	4,1	3,8	3,9	3,9	3,9
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	11,1	7,6	12,1	12,1	10,8	12,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,2	84,9	85,3	86,0	85,2	84,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,6	91,1	90,0	89,3	90,3	92,4
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	196	202	211	232	227	225
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,6	10,3	9,2	9,7	8,7	9,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	66,3	61,8	62,7	63,4	64,3	61,4
Дял на висшите наказателни дела (%)	5,3	8,2	9,1	8,7	9,0	4,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	40,8	41,9	41,9	41,8	41,8	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	30,7	41,2	39,0	54,6	47,4	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	25	29
Посещения в театрите на 1000 души от населението	280	149	196	258	288	312